



Citace záznamu

Zdeňka Michalová, Státní hrad a zámek Jindřichův Hradec, portál Adamova stavení, *Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/718>, vyhledáno 23. 4. 2024.

Státní hrad a zámek Jindřichův Hradec, portál Adamova stavení

Číslo záznamu: 718

Bližší určení díla: reliéfní figury ctností, erby a dekorace supraporty

Památkově chráněno, č. úskp: 35945/3-1540

Umístění: severozápadní průčelí Adamova stavení

Datace: konec 16. století



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení (Vojtěch Krajíček, 2020)

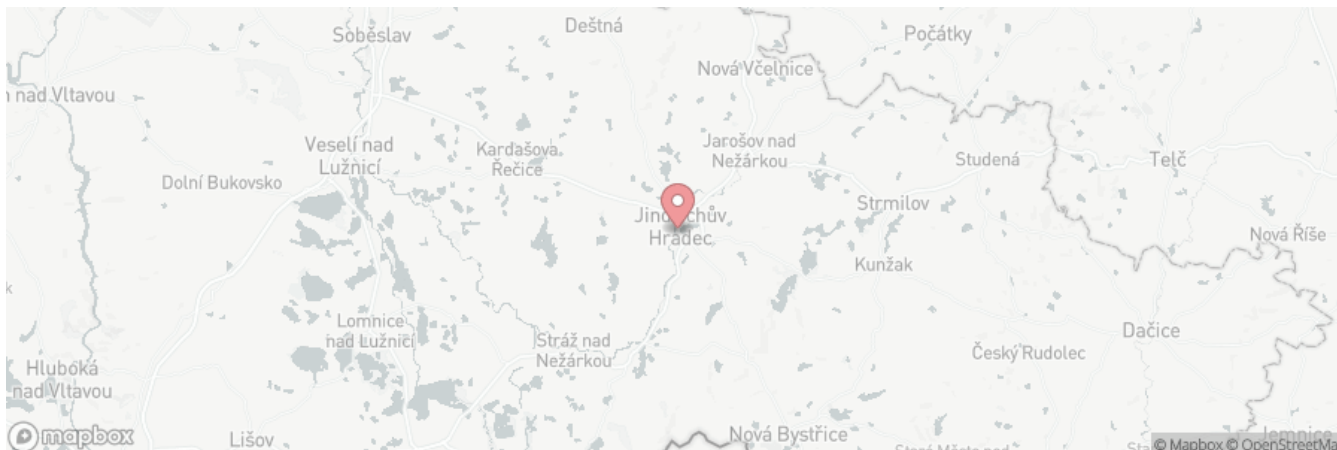
Anotace

Portál Adamova stavení je v písemných pramenech doložen jako dílo kameníka Antonia Cometty z roku 1589. Jde o převážně kamenné dílo doplněné o dvě štukové figury personifikací a heraldické prvky v supraportě. Vzhledem k exteriérovému umístění byly štukové partie poškozeny a vykazují výrazné opravné zásahy.

Abstract

The portal of Adam's house is documented in written sources as the work of the stonemason Antonio Cometta from 1589. It is mainly a stone work, supplemented by two stucco figures of personifications and heraldic elements in the supraport. Due to the exterior location, the stucco parts have been damaged and show significant repair work.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Jihočeský kraj	Jindřichův Hradec (okres)	Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec
Ulice, čp. / č. o.		GPS	
Dobrovského 1		49.141649345681, 15.000654882403	



Technika štku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
modelovaný štuk		polychromie (stávající stav) Figury v nikách byly převrstveny bílým nátěrem plněným štukem, který zakrývá jemné detaily modelace a posouvá původně hladkou a utaženou modelaci povrchu. Reliéfy lvích hlav na kladí jsou převrstvené plněným bílým nátěrem. Pravý lev je rekonstrukcí z druhé poloviny 20. století. Zcela degradovaný povrch štukové hmoty hlav po stranách v nástavci portálu, většinou již bez jemné modelační vrstvy, je překryt hnědofialovým tmelem, který propojuje defekty povrchu a vytváří zkreslenou amorfni podobu.	Původní stav s druhotnými zásahy

Uměleckohistorický popis

Tzv. Adamovo stavení (v pramenech též tzv. Nové stavení) je palácová stavba, jež byla založena již za Jáchyma z Hradce (1526–1565). V šedesátých letech 16. století stavbu vedl italský architekt Antonio Ericer. Po Jáchymově předčasné smrti byla výstavba přerušena a pokračovala až s mnohaletým odstupem za Adama II. z Hradce (1548–1596), který v roce 1580 uzavřel smlouvu na dostavbu s architektem Baldassarem Maggim z Aroga (†1619). Na stavbě se výraznou měrou podílel také kameník Antonio Cometta, švagr Baldassara Maggiho, v pramenech označovaný též jako Antonín Vlach (†1602), jenž vytvořil vstupní portál a u něhož byly objednány dva krby zhotovené podle jeho návrhu. Za vytvoření portálu Adamova stavení bylo Comettovi v roce 1589 zapláceno 40 kop grošů.

Portál je tvořen bosovanou edikulou, která spočívá na soklech se lvími hlavami. Žulové kladí se dvěma štukovými lvími hlavami nesou zdvojené toskánské sloupky. V pozadí za sloupky se nachází mohutná bosáž, v níž jsou vyhloubeny dvě mělké niky se štukovými ženskými figurami. Nad sloupky se po stranách nachází dva trojúhelné tympanony, v nichž jsou osazeny značně poškozené štukové hlavy. Trojúhelné prvky svírají půlkruhovou supraportu se štukovými erby Adama II. z Hradce a jeho manželky Kateřiny z Montfortu rámované vavřínovými věnci a doplněné ovocnými svazky. Ženské figury po stranách portálu zřejmě představují personifikace, ovšem jejich určení je nejednoznačné. Postava vlevo drží kalich, prokazatelně ale jde o novodobý doplněk. Postava vpravo je zcela bez atributu. S ohledem na reprezentativní charakter portálu lze uvažovat o tom, že se mohlo jednat o alegorie Věry a Spravedlnosti. V případě poškozených hlav v supraportě se uvažovalo o jejich ztotožnění s Adamem II. z Hradce a jeho manželkou Kateřinou z Montfortu, ovšem vzhledem ke stavu dochování musí jakákoliv interpretace zůstat pouze v rovině hypotézy (viz Dluhoš 2017).

Historické zásahy / opravy

Na stavu portálu Adamova stavení se výrazně podepsal požár z roku 1773. Dílčí poškození hmoty i povrchu štukové výzdoby portálu byla dále umocněna následným stoletím bez údržby či větších oprav. Částečnou revizi poškození lze předpokládat při celkové rekonstrukci křídla na počátku 20. století, ovšem pokud nějaké opravy proběhly, nejsou patrné na historických fotografiích. Dnešní povrchová úprava štukové výzdoby a plastické doplňky souvisí patrně s generální rekonstrukcí zámku mezi lety 1976–1993. Z provedených průzkumů není zřejmé, zda ulomená kupa poháru figury vlevo je doplňkem, či zda jde o nalezený původní prvek druhotně přilepený a poměrně neuměle obtmelený.

Literatura

Jiří Dluhoš, Záhadné a neznámé plastiky v edikule renesančního portálu Adamova stavení zámku v Jindřichově Hradci, in: *Dějiny staveb*, 2017, s. 89–93.

Josef Hrdlička, Hrad a zámek Jindřichův Hradec, in: Michal Konečný (ed.), *Na věčnou paměť, pro slávu a vážnost. Renesanční aristokratická sídla v českých zemích ve správě Národního památkového ústavu*, Kroměříž 2017, s. 281–303.

Jarmila Krčálová, Domenico Benedetto a Antonio Comettové v jižních Čechách, in: *Umění XXVI*, 1978, s. 33–55.

Jarmila Krčálová, *Renesanční stavby Baldassara Maggiho v Čechách a na Moravě*, Praha 1986, s. 57.

Jan Muk – Milada Vilímková, Ke vzniku Nového stavení jindřichohradeckého zámku, in: *Historická Olomouc a její současné problémy* 4, 1983, s. 173–180.

Josef Novák, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese jindřichohradeckém*, Praha 1901.

Jana Zapletalová, Štukatér Antonio Melana a migrace umělců z Aroga, in: *Zprávy památkové péče* 80, č. 3–4, 2020, s. 271–281.

Prameny

SOA Třeboň, odd. Jindřichův Hradec, fond RA pánů z Hradce, stavební registra.

Dobroslav Líbal, Milada Vilímková, Jan Muk, *Jindřichův Hradec – státní zámek. Stavebně-historický průzkum. Svazek II, SURPMO*, Praha, 1976.

Autoři záznamu

Zdeňka Michalová

Datum poslední změny

29.1.2024

Fotodokumentace současného stavu



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, jihovýchodní fasáda se vstupním portálem (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, současný stav portálu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, znak Adama II. z Hradce a Kateřiny z Montfortu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, štuková hlava v levém tympanonu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, lví hlava ve vlysu na levé straně portálu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, štuková socha ve výklenku na levé straně portálu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, lví hlava vytesaná do postamentu na levé straně portálu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, štuková hlava v pravém tympanonu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, lví hlava ve vlysu na pravé straně portálu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, štuková socha ve výklenku na pravé straně portálu (Vojtěch Krajíček, 2020)



Zámek Jindřichův Hradec, Adamovo stavení, portál, lví hlava vytesaná do postamentu na pravé straně portálu (Vojtěch Krajíček, 2020)